

AUTOREFERAT

1. **Imię i nazwisko:** Małgorzata Bereźnicka

2. **Posiadane dyplomy/stopnie naukowe:**

- **doktor nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki;** Uniwersytet Jagielloński - Wydział Filozoficzny, Instytut Pedagogiki, Kraków, **2007 r.**, tytuł rozprawy: *Wartości kształcenia szkolnego w teorii dydaktycznej i praktyce edukacyjnej*, promotor: prof. zw. dr hab. Stanisław Palka; recenzenci: dr hab. Eugeniusz Kameduła, prof. UAM; dr hab. Bogusław Żurkowski, prof. UJ.
- **magister dziennikarstwa;** Uniwersytet Jagielloński - Wydział: Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej, Kraków, **2000 r.**, tytuł pracy magisterskiej: *Sieroctwo społeczne a media*, promotor: prof. dr hab. Wiesław Lubaszewski.
- **licencjat - nauczyciel języka angielskiego,** Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie - Wydział Humanistyczny, Nauczycielskie Kolegium Języka Angielskiego, Kraków, **1998 r.**, tytuł pracy licencjackiej: *Nauczanie słownictwa związanego z komunikacją językową w kontaktach towarzyskich* (w jęz. angielskim), promotor: Hugh Watt.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach oświatowych i naukowych:

- a) 1998-2000 – praca na stanowisku: lektor języka angielskiego w *Centrum Nauczania Języka Angielskiego* oraz w firmie *Prophete* w Krakowie; 2000-01 - nauczyciel języka angielskiego w gimnazjum nr I w Krakowie;
- b) 2000-03 – praca na stanowisku: dziennikarz – współpracownik, artykuły i reportaże o tematyce lokalnej i społecznej, m.in. w *Gazecie Czwartkowej*, krakowskim oddziale *Gazety Wyborczej*, *Tygodniku Powszechnym*, *Rzeczpospolitej*;
- c) 2001/02 zatrudnienie na godzinach zleconych - Akademia Pedagogiczna w Krakowie
- d) 2002-07 – studia i przygotowanie rozprawy doktorskiej na studiach doktoranckich na UJ
- e) 2003-06 - pełnienie obowiązków opiekuna praktyk na UJ; w czasie studiów doktoranckich
- f) 2006/07 – zatrudnienie na godzinach zleconych w WSP TWP w Warszawie;

g) **2007/08 – do teraz**, zatrudnienie na stanowisku adiunkta na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydział Pedagogiczny, Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej (wcześniej: Katedra Edukacji Obronnej).

4. Wskazanie osiągnięć naukowych wynikających z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym:

Jednotematyczny cykl publikacji zatytułowany **Wychowanie dziecka w rodzinie a kultura pedagogiczna współczesnych rodziców**, na który składają się dwie monografie:

a) autor, tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa,

1. Małgorzata Bereźnicka, *Wychowanie dziecka we współczesnej rodzinie*, Kraków 2014, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego;

2. Małgorzata Bereźnicka, *Kultura pedagogiczna rodziców w społeczeństwie informacyjnym*, Kraków 2015, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.

b) omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Po uzyskaniu doktoratu podjęłam dwutorowe poszukiwania badawcze, skupione z jednej strony na teoretycznej analizie pojęcia rodziny, jej przeobrażeń, funkcji wychowawczych, z drugiej na zbadaniu uwarunkowań i możliwości kształtowania kultury pedagogicznej rodziców. Są one zgodne ze sformułowaną przeze mnie tezą, że w świecie współczesnym konieczne są planowe i zorganizowane działania zmierzające do przygotowania osób do bycia rodzicem. **Wychowanie dzieci we współczesnej rzeczywistości nie może opierać się tylko na intuicji i praktycznych doświadczeniach, ale jego podstawą powinna być wysoka kultura pedagogiczna rodziców.** Paradoksalnie, podczas gdy w odniesieniu do coraz większej liczby dziedzin domagamy się konkretnych uprawnień (np. ukończenia kursów), to w domenie wychowania niemal każdy uważa się za specjalistę, niezależnie od wiedzy, doświadczeń czy dokonań. Istnieje zatem wyraźna społeczna potrzeba, aby prowadzić badania nad kulturą pedagogiczną oraz zmieniać, poszerzać i doskonalić kształcenie w tym zakresie w odniesieniu do społeczeństwa, a w szczególności rodziców. To jeden z najważniejszych problemów naukowych dociekań w pedagogice rodziny, zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia.

We współczesnym świecie, pełnym informacyjnego chaosu i relatywizowania wartości, nadal ważnym punktem odniesienia dla każdego człowieka, a zwłaszcza dla dzieci i dorastającej młodzieży, powinna być rodzina. Mimo, że ulega licznym przeobrażeniom, zarówno w zakresie modelu i kształtu, pełnionych w jej obrębie ról, jak i postaw społecznych, trzeba podtrzymać jej rangę, uświadomić, jak ważne jest wychowanie, jak cenne są właściwe relacje między jej członkami. Ponieważ obecnie coraz większą wagę przywiązuje się do samorealizacji i indywidualizmu, co powoduje, że członkowie rodzin coraz więcej czasu spędzają oddzielnie; bycie razem, dawniej naturalne, w coraz większym stopniu wymaga racjonalnej troski, planowania i zadbania o stworzenie warunków do zaistnienia relacji między rodzicami i dziećmi, stworzenia płaszczyzny bliskości, porozumienia i zaufania. Podkreślając wagę wychowania w rodzinie i wskazując, że to rodzice są głównymi wychowawcami, a inne osoby czy instytucje mają charakter wyłącznie pomocniczy, poszukiwałam metod i środków wspierania rodziców w realizowaniu przez nich tych odpowiedzialnych zadań. Zarówno studia literatury, jak i obserwacje sytuacji z życia świadczą o tym, że młodzi ludzie często nie są wystarczająco przygotowani do rodzicielstwa, nie czują się pewnie w tej roli, a ich wiedza i świadomość w zakresie wychowania nie jest na zadowalającym poziomie. Dlatego należy podejmować działania zmierzające do kształtowania kultury pedagogicznej społeczeństwa, a zwłaszcza rodziców. **Jest to problem niezwyklej wagi decydujący w dużej mierze o kształcie i systemie wartości przyszłych społeczeństw, o powodzeniu młodego pokolenia w dorosłym życiu.**

W naszym kraju funkcjonuje wiele instytucji podejmujących działalność w ramach pracy socjalnej, poradnictwa rodzinnego wspierając głównie rodziny dysfunkcyjne lub będące w trudnej sytuacji, natomiast nie dba się wystarczająco o planowe działania profilaktyczne dla podniesienia ogólnego poziomu kultury pedagogicznej. A przecież nie ma środowisk wolnych od zagrożeń, rodzin całkowicie bezpiecznych w „społeczeństwie ryzyka”. Z badań socjologicznych wynika, że dla 92% Polaków rodzina jest konieczna do szczęśliwego życia, zaś dla 72% szczęście rodzinne stanowi kluczową wartość. Z pewnością te uwarunkowania wpływają na właściwe funkcjonowanie społeczeństwa, dlatego należy dbać i wspierać profesjonalnie rodzinę, nie tylko tę jawnie dysfunkcyjną.

Tytuł osiągnięcia: *Wychowanie dziecka we współczesnej rodzinie*

W wyniku studiów literatury i jej krytycznej analizy, starałam się stworzyć książkę zawierającą syntetyczne, uporządkowane i aktualne kompendium wiedzy, na temat

współczesnej rodziny, jej przeobrażeń i roli w procesie wychowania dzieci i młodzieży. Szczególnie ważne dla jej powstania były dotychczasowe studia oraz m.in. publikacje następujących autorów: F. Adamski, J. Brągiel, H. Cudak, L. Dyczewski, T. Gordon, J. Izdebska, A. W. Janke, S. Kawula, J. Maciaszkowa, A. Olubiński, Z. Tyszka, M. Ziemska i innych.

W monografii przedstawiłam treści z zakresu pedagogiki rodziny, ale także zagadnienia z innych dyscyplin pedagogicznych, psychologii, socjologii, aksjologii, technologii informacyjnej etc., związanych z problematyką rodziny i wychowaniem w czasach obecnych, z odniesieniami do przeszłości. Skonstruowałam w niej pełniejszą i szerszą definicję rodziny korzystając z analizy różnych definicji w ujęciu uczonych polskich i zagranicznych, a także scharakteryzowałam kolejno funkcje i więzi rodzinne, zmiany w pojęciu i funkcjach rodziny w XX i XXI w. oraz młodą naukę - pedagogikę rodziny. Uznałam, że odniesienia do przeszłości są konieczne dla uwypuklenia zmian w rozwoju pojęcia rodziny, jak i wychowania oraz sytuacji rodziny zmieniającej się z niezwykle przyspieszeniem.

Fundamenty wiedzy na temat rodziny, jej funkcjonowania, przemian, różnorodnych uwarunkowań, przygotowanie się do współpracy z rodzinami, są w dobie współczesnej konieczne w większości zawodów zajmujących się człowiekiem; dla nauczycieli, ale także lekarzy, prawników, urzędników, księży, polityków itd. W pracy z ludźmi nie można kierować się tylko intuicją i osobistym doświadczeniem. Przydatny jest szerszy wgląd i minimum profesjonalnej wiedzy na temat tej podstawowej komórki społecznej, aby rozumieć jej potrzeby i właściwie rozwiązywać problemy jej członków. Potrzebują jej także rodzice, aby móc w sposób rozsądny i przemyślany, refleksyjny i mądry przygotować się do wypełniania najważniejszych życiowych ról – matki lub ojca. Jest to trudne we współczesnej rzeczywistości, w której zanikają wspierające się rodziny wielopokoleniowe, działania opiekuńczo-wychowawcze są bardzo utrudnione ze względu na procesy globalizacyjne charakterystyczne dla ponowoczesności, i coraz częściej młodzi rodzice są osamotnieni, a równocześnie wymaga się od nich sprawnego i bezbłędnego postępowania.

Uznając, iż w pierwszej kolejności jest się człowiekiem, a dopiero potem członkiem określonej grupy, uważam, że niezwykle cenne uniwersalne wartości można wyznawać w kontekście polskiej kultury, obyczajowości, tradycji. Szacunek dla dziedzictwa przodków i wyznawanych przez nich ideałów to część naszej tożsamości. Ważne jest dostrzeganie szerszej perspektywy, potrzebna świadomość globalnych problemów, jednak wprowadzanie znaczących zmian w życiu indywidualnym bądź społecznym, podejmowanie inicjatyw,

rozwiązywanie problemów powinno zaczynać się zawsze od największego elementu – człowieka (siebie) – jednostki, potem rodziny i innych grup, dalsze „kręgi” to wspólnota lokalna, narodowa, europejska i dopiero światowa. W tym układzie rodzina zajmuje wyjątkowe miejsce, ponieważ dzięki niej człowiek może realizować się indywidualnie, społecznie i na szerszą skalę, mając w niej mocne podstawy i punkt odniesienia. Mocno to podkreśla Z. Tyszka: „Rodzina w swoim zintegrowanym uniwersalizmie społecznego i psychospołecznego funkcjonowania jest – jak dotychczas – nie do zastąpienia i nie sposób sobie wyobrazić jej nieobecności w społeczeństwie lub katastrofalnych efektów jej krańcowej patologizacji, gdyby takowa miała nastąpić w okresie dalszego rozwoju cywilizacji postindustrialnej”¹. Stąd również wynika troska o poziom kultury pedagogicznej rodziców.

Aby umożliwić czytelnikom aktywne i twórcze podejście do lektury książki, opracowałam po każdym rozdziale zestawy zadań i problemów do rozwiązania, które wymagają porównania różnych stanowisk cytowanych autorów, tworzenie własnych przykładów i interpretacji, sprzyjają refleksji i dyskusji, pracy indywidualnej i grupowej. Nawiązuję w ten sposób do założeń metod kształcenia - problemowej, twórczej, badawczej.

Tytuł osiągnięcia: *Kultura pedagogiczna rodziców w społeczeństwie informacyjnym*

Przed przystąpieniem do opracowania problematyki kultury pedagogicznej współczesnych rodziców z punktu widzenia teorii pedagogicznej, zajęłam się najpierw specyfiką społeczeństwa informacyjnego analizując jego podstawowe cechy. W literaturze socjologicznej podkreśla się, że jest to społeczeństwo szybkiego rozwoju zaawansowanych technologii informatycznych i informacyjnych, umożliwiających ludziom komunikację na masową skalę, z dominacją wiedzy i inwestowaniem w badania naukowe; globalizacją społeczną, nowymi typami kontaktów, korzystaniem z Internetu, konfliktami społecznymi; obniżeniem standardów kulturowych. Autorzy książki *Investigating Information Society*, rozważając zagadnienie społeczeństwa informacyjnego, zauważają, że nowoczesne technologie wpłynęły na gruntowne zmiany w różnych obszarach ludzkiej działalności². Jesteśmy świadkami wielu zmian pozytywnych, ale także wielu niebezpieczeństw: mnogość różnorodnych informacji, także bezwartościowych, zbędnych, niedokładnych, przestarzałych,

¹ Tyszka Z., *Rodzina w świecie współczesnym – jej znaczenie dla jednostki i społeczeństwa*, [W:] *Pedagogika społeczna. Człowiek w zmieniającym się świecie*, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1995, s. 152.

² Mackay H., Maples W., Reynolds P., *Investigating Information Society*, Routledge, USA, Canada 2001, s. 12-20.

nieadekwatnych, a nawet fałszywych, chaos i niemożność rozpoznania tego, co ważne, prawdziwe, wiarygodne. To z kolei generuje problemy podziałów w społeczeństwie, które masowo komunikuje się za pośrednictwem komputera. Podziały te występują w ujęciu globalnym oraz lokalnym - między generacją ludzi starszych a młodzieżą. Troską rodziców i pedagogów jest, żeby nowoczesne formy komunikacji nie zastąpiły właściwej, bezpośredniej rozmowy, zwłaszcza z najbliższymi, żeby „dzieci mediów”, mogły w nieodległej przyszłości wziąć na siebie ciężar wyzwań dorosłych członków społeczeństwa.

Przywołując te zmiany, uzasadniam potrzebę zadbania o wysoki poziom kultury pedagogicznej współczesnego społeczeństwa, w tym przede wszystkim rodziców (ale także opiekunów, krewnych, przyjaciół rodzin itd.).

W omawianej monografii **formułuję własne określenie kultury pedagogicznej** i omawiam przykładowe programy kształcenia kultury pedagogicznej. W wyniku analizy terminu kultura pedagogiczna (jak również wychowania) w ujęciu autorów takich, jak: M. Mysłakowski, A. M. de Tchorzewski, J. Szczepański, S. Kawula, J. Brągiel, A. W. Janke, J. Maciaszkowa, I. Jundził, S. J. Truskolaska, M. Grochociński i in., stworzyłam własną definicję tego pojęcia (s. 35-36). W mej propozycji **zastosowałam podejście fenomenologiczne, ukierunkowane na podanie istotnych cech i właściwości tego pojęcia przejawiających się w rzeczywistych działaniach człowieka. Zawarłam w niej trzy aspekty wzajemnie się uzupełniające i ze sobą powiązane: teoretyczny - związany z koniecznością posiadania przez osoby kompendium wiedzy pedagogicznej o wychowaniu, instrumentalny - związany z dbaniem o wszechstronny rozwój wychowanka, normatywny - wymagający oceniania pozytywnych i negatywnych zdarzeń występujących w różnych sytuacjach.** Te trzy komponenty są ważne dla zrozumienia znaczenia tego pojęcia, ale przede wszystkim dla tworzenia programów kształtowania kultury pedagogicznej.

Zasadność kształcenia rodziców w problematyce wychowania uznawano już w ubiegłym wieku, określając go mianem pedagogizacji. Opisuję więc m. in. badania pochodzące z II połowy XX wieku, z których wynikało, że rodzice mają np. niewystarczającą wiedzę na temat potrzeb wynikających z rozwoju dzieci, ograniczoną świadomość wychowawczą oraz stosują niewłaściwe metody wychowawcze, jak kary cielesne. W książce H. Cudaka, z lat 90. XX w. czytamy, że kształcenie pedagogiczne społeczeństwa w Polsce

jest zaniedbane, dlatego „istnieje konieczność opracowania systemu kształtowania kultury pedagogicznej rodziców, realizowanego w każdej placówce szkolnej”³.

Odnosząc się do lat z przełomu XX i XXI wieku i bieżących, przedstawiam przykładowe działania związane z upowszechnianiem wiedzy na temat wychowania, życia w rodzinie, współpracy szkoły i rodziców. W monografii omawiam przedmiot szkolny wychowanie do życia w rodzinie, który stanowi jedno ze źródeł wiedzy dotyczącej małżeństwa i rodzicielstwa; kursy dla rodziców (np. Szkoła dla Rodziców i Wychowawców); literaturę psychologiczną i pedagogiczną, a także liczne poradniki (np. *Wychowanie bez porażek*, *Rozwój psychiczny dziecka od 0 do 10 lat*); środki masowego przekazu – radio, telewizja; Internet, który mieści w sobie wszystkie wymienione rodzaje przekazów treści, oraz dodatkowo - nowocześniejsze, umożliwiające nie tylko pasywny odbiór, ale i interakcję pomiędzy odbiorcami, a nieraz odbiorców z twórcami.

W badaniach empirycznych poszukiwałam odpowiedzi na pytanie o to, **jakie są potrzeby i możliwości w zakresie podnoszenia poziomu kultury pedagogicznej społeczeństwa w opinii rodziców** – i to było moim celem poznawczym, celem teoretycznym było – **opracowanie ramowego projektu pedagogicznego kształcenia rodziców**, natomiast praktycznym – **ustalenie dyrektyw przydatnych w projektowaniu i realizacji działań zmierzających do podnoszenia na wyższy poziom kultury pedagogicznej rodziców**.

Zdaję sobie przy tym sprawę z tego, że tylko długofalowe działania mogą doprowadzić do poprawy kultury pedagogicznej w społeczeństwie. Pierwsze skutki mogą być widoczne dość szybko, ale pełne rezultaty to efekt możliwy do osiągnięcia dopiero po wielu latach – kiedy pierwsze pokolenia świadomych rodziców będą wychowywały kolejne generacje świadomych dzieci. W ten sposób, z każdym pokoleniem poziom kultury pedagogicznej powinien wzrastać. W tym procesie należy zacząć od zadbania o właściwy klimat, poczynając od uświadomienia rodziców, opiekunów, że zadania, których się podjęli, decydując się na wychowywanie dzieci, nie są proste i że edukowanie się w tej dziedzinie jest czymś naturalnym i bardzo pożądanym.

Główny problem badawczy stanowi pytanie: *Jakie są opinie rodziców w zakresie podnoszenia poziomu kultury pedagogicznej?* Aby na nie odpowiedzieć, sformułowałam następujące **problemy szczegółowe**:

1. *Jak badani rodzice oceniają relacje ze swoimi dziećmi?*
2. *Jaki styl i działania wychowawcze stosują we własnej rodzinie?*

³ Cudak H., *Szkice z badań nad rodziną*, WSP im. J. Kochanowskiego, Kielce 1995, s. 192-193.

3. *Jak oceniają swoje kompetencje wychowawcze?*

4. *Jaki mają stosunek do pedagogizacji?*

Problemy szczegółowe są ze sobą powiązane, dotyczą różnych elementów badanego zjawiska, a ich wielowątkowość przyczyniła się do sformułowania pełniejszego obrazu współczesnej rodziny i trudności związanych z przygotowaniem pedagogicznym do roli rodzica. Badania, jak zaznaczyłam wcześniej, mają w głównej mierze charakter diagnostyczny i opisowy, podjęłam w nich próbę przybliżenia i interpretacji pewnego problemu społecznego. Można je również w pewnym zakresie traktować jako badania weryfikacyjne, odnosząc je do wcześniejszych badań z XX w. opisanych w literaturze.

Poszukując odpowiedzi na postawione pytania badawcze, zastosowałam metodę sondażu diagnostycznego. Przeprowadzone badania ilościowe i jakościowe pozwoliły mi na uzyskanie wiedzy o strukturze i funkcjonowaniu współczesnej rodziny, o kierunku zmian w społeczeństwie XXI wieku, w oparciu o odpowiednią grupę reprezentatywną z populacji generalnej. W związku z tak dobraną metodą, zastosowałam odpowiednie techniki, a mianowicie: ankietę i wywiad, natomiast narzędziami badawczymi były – związane z nimi: „kwestionariusz ankiety”, „kwestionariusz wywiadu” (oba autorskie), zawierające zestawy pytań skierowane do respondentów (rodziców). W badaniu wzięło udział 680 osób, w tym 423 kobiety (62%) i 257 mężczyzn (38%). Uzyskane dane poddałam szczegółowej analizie i interpretacji, odwołując się po kolei do pytań postawionych w kwestionariuszu ankiety i ilustrując uzyskany materiał badawczy za pomocą 107 tabel i 62 wykresów.

Przeprowadzone badania mają także wymiar aplikacyjny. Ostatni rozdział monografii zawiera ***Ramowy projekt pedagogicznego kształcenia rodziców*** mojego autorstwa (s. 282-299). Uzasadniam w nim wybór tematu, określłam cele, formy realizacji, obszary tematyczne i wiodące strategie i metody. Może on stanowić bazę do działań w wymiarze ogólnopolskim zmierzających do podniesienia poziomu kultury pedagogicznej rodziców w naszym kraju. Ramy konstrukcyjne tego projektu pozwalają na realizowanie go przez rodziców posiadających dzieci w różnym wieku. W projekcie scharakteryzowałam proponowane przeze mnie obszary tematyczne, a mianowicie: 1. *Rola i cele wychowania, socjalizacja, czynniki dziedziczne i środowiskowe*; 2. *Rozwój psychiczny i fizyczny dziecka*; 3. *Realizacja potrzeb dziecka i rodzica*; 4. *Komunikacja w rodzinie*; 5. *Metody wychowawcze*; 6. *Trudności wychowawcze*; 7. *Wpływ relacji małżeńskich na dziecko*; 8. *Profilaktyka i przeciwdziałanie patologii*; 9. *Rola i zadania instytucji edukacyjnych oraz ośrodków pomocy rodzinie*; 10.

Edukacja seksualna – głównie do rodziców uczniów z grup szkolnych; 11. Inne – zależne od potrzeb środowiska (np. edukacja wielokulturowa etc.).

Zarówno ze studiów literatury pedagogicznej, jak i przeprowadzonych badań wynika potrzeba podkreślania ogromnej wagi wychowania w rodzinie i rodziców jako pierwszych i najważniejszych wychowawców dziecka. Instytucje czy programy służące podniesieniu kultury pedagogicznej powinny ich przede wszystkim wspierać, pomagać im w możliwie najefektywniejszym pełnieniu swych ról, bez narzucania, nadzorowania, kontrolowania i podejmowania decyzji, natomiast mieć na względzie wzmocnienie i integrację rodziny.

Wykorzystanie wyników badań przez różne grupy społeczne, powinno głównie przyczynić się do podnoszenia kultury pedagogicznej społeczeństwa na wyższy poziom. Przeprowadzone przeze mnie badania, wnioski, spostrzeżenia i refleksje, dają obraz postulatów i potrzeb współczesnego społeczeństwa związanych z problematyką wychowania dzieci i młodzieży, oczekiwań w zakresie działań zmierzających do kształtowania i podnoszenia na wyższy poziom kultury pedagogicznej rodziców. Wyniki badań są zdecydowanie różne od tych z II połowy XX w. i jako takie powinny uzupełnić istniejącą wiedzę, a także być przydatne i użyteczne dla różnych grup odbiorców: zarówno rodziców, jak i nauczycieli, dyrektorów szkół, pedagogów w szkołach, przedszkolach, świetlicach środowiskowych, różnych instytucjach oświatowych, wychowawców placówek opiekuńczo-wychowawczych, wykładowców i studentów pedagogiki, pracy socjalnej, kierunków nauczycielskich, specjalistów tworzących programy szkolne i programy studiów, polityków i wszystkich osób, zajmujących się lub zainteresowanych kwestiami edukacyjnymi, a zwłaszcza wychowaniem dzieci i młodzieży oraz kształtowaniem kultury pedagogicznej społeczeństwa.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

5.1 Prace wykonane przed uzyskaniem stopnia doktora – omówienie i bibliografia

Moje pierwsze zainteresowania naukowe były związane z **koncepcją kształcenia zintegrowanego na etapie wczesnoszkolnym**, a szczególnie edukacją językową dzieci. Przygotowanie pedagogiczno-psychologiczne i metodyczne ze studiów licencjackich oraz doświadczenia z pracy nauczyciela języka angielskiego, wykorzystałam w pracy zespołu opracowującego podręczniki i materiały metodyczne *Tęczowej Szkoły (TS)* do kształcenia zintegrowanego dla klas I-III szkoły podstawowej – łącznie powstało 29 pozycji zwartych –

podręczniki, przewodniki metodyczne, zeszyty ćwiczeń. Autorami innowacyjnego, zintegrowanego programu kształcenia dla klas I-III byli: prof. zw. dr hab. Helena Siwek (kierownik badań własnych na AP, autorka monografii *Kształcenie zintegrowane na etapie wczesnoszkolnym. Rola edukacji matematycznej* i wielu artykułów naukowych) i prof. zw. dr hab. Czesław Majorek (pseud. L. Walkowicz; historyk oświaty i wychowania, autor monografii *Książki szkolne Komisji Edukacji Narodowej*) z AP w Krakowie.

Praca zespołu obejmowała okres 1999-2002, a moja działalność w pierwszych dwóch latach jako współpracownika, polegała na przygotowywaniu tekstów (związanych z tematami zintegrowanymi) do podręczników i przewodników dla kl. I i II. Znajdowałam je w książkach dla dzieci, czasopismach, albumach itp., ale też samodzielnie układałam np. wierszyki, zagadki, rebusy, historyjki obrazkowe, rozsypanki literowe czy zdaniowe), teksty z lukami, inscenizacje, krzyżówki, łamigłówki – jako zadania problemowe w formie zabaw. Przeprowadzałam również kilkakrotną korektę podręczników i przewodników – teksty dla dzieci muszą być na najwyższym stopniu poprawności. W trzecim roku działalności opracowałam współautorsko podręcznik, przewodnik, zeszyt ćwiczeń (poniżej), przygotowując m. in. teksty i zadania językowe w podręczniku, antologię tekstów literackich, piosenek, opisów zabaw itp. w przewodniku, tekstów środowiskowych i polonistycznych w zeszyt ćwiczeń:

1. Podręcznik (współautorski z H. Siwek – udział 50%): *Tęczowa Szkoła. Nauczanie zintegrowane, klasa III cz. 2, Mój jedyny podręcznik*, Kleks, Bielsko-Biała 2001, ss. 112.
2. Przewodnik (współautorski z H. Siwek – udział 50%): *Tęczowa Szkoła. Scenariusze zajęć z antologią tekstów dla klasy III, cz. 3*, Kleks, Bielsko-Biała 2002, ss. 68.
3. Zeszyt ćwiczeń (współautorski z H. Siwek – udział 50%): *Tęczowa Szkoła. Nauczanie zintegrowane, klasa III cz. 4, Zeszyt ćwiczeń*, Kleks, Bielsko-Biała 2001, ss. 80.

W następnych dwóch latach opublikowałam związane z tym nurtem - ale i z problematyką wartości opracowywaną w ramach doktoratu - artykuły o charakterze naukowym:

4. Artykuł: *Nauczanie zintegrowane w klasach początkowych w zreformowanej polskiej szkole*, Roczniki Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego 2003, nr V, s. 152-156.
5. Artykuł: *Demokratyzacja edukacji dla społeczeństwa obywatelskiego w zintegrowanej Europie*, „Hejnał Oświatowy”, 2003, nr 2, s. 12-13.
6. Artykuł: *Wartości w teorii i praktyce nauczania początkowego*, Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych, Wyd. Oddziału PAN, Kraków, tom LVII, 2004, s. 127-142.
7. Artykuł: (współautorski z H. Siwek – udział 50%): *Myślenie matematyczne jako wartość we wczesnoszkolnym kształceniu zintegrowanym*, [W:] *Kształcenie nauczycieli przedszkoli i klas*

początkowych w okresie przemian edukacyjnych, red. B. Muchacka, K. Kraszewski, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków 2004, s. 99-114.

Drugi obszar zainteresowań badawczych, to **problemy społeczne, zwłaszcza związane z wychowaniem, opieką i rozwojem dzieci**. W ich wyniku najpierw powstała moja praca magisterska „Sieroctwo społeczne a media”. Następne publikacje (łącznie ok. 150 tekstów) stanowiące efekt współpracy z czasopismami głównie wydawanymi w Małopolsce, były odbiciem moich fascynacji dziennikarstwem i pisaniem. Wśród wielu podejmowanych przeze mnie tematów najbardziej interesowały mnie kwestie społeczne, edukacyjne, lokalne. Dla przykładu podaję dane dziewięciu artykułów z tego obszaru - nie są to publikacje naukowe *sensu stricto*, ale odegrały ważną rolę w poszerzaniu ogólnej wiedzy na temat współczesnego społeczeństwa, niezbędnej w pracy nauczycielskiej na każdym etapie edukacyjnym, a także zdobywaniu doświadczenia redakcyjnego, przydatnego pracownikowi naukowemu:

1. Artykuł poświęcony ideom nauczania zintegrowanego i reformie edukacji z 1999 r.: *Siedem w jednym*, Tygodnik regionalny „Gazeta Czwartkowa”, nr 12/2000, 07.12.2000, s. 8.
2. Artykuł o godnych naśladowania inicjatywach w szkole podstawowej w Mogilanach: *Wiedzą co robią i dla kogo*, „Gazeta Krakowska” (dodatek regionalny), 19.01.2001, s. 8.
3. Artykuł o zbieraniu tzw. pokemonów, popularnym wśród dzieci hobby, które przybiera niepokojące formy, takie jak wymuszenia i kradzieże: *Wciągająca talia*, „Gazeta Wyborcza”, nr 55, 06.03.2001, s. 4 „Gazety w Krakowie”.
4. Reportaż o Wojciechu Bellonie, legendarnym poecie, kompozytorze i pieśniarzu, założycielu „Wolnej Grupy Bukowina”, w rocznicę śmierci: *Kto go znał?*, „Gazeta Wyborcza”, nr 124, 29.05.2001, s. 10 „Gazety w Krakowie”.
5. Reportaż o niesłyszącej Annie i jej rodzinie: *Oddzieleni ciszą*, „Gazeta Wyborcza”, nr 159, 10.07.2001, s. 5, „Gazety w Krakowie”.
6. Artykuł na podstawie wywiadów z krakowskimi artystami, na temat tego, jak spędzają Święta Bożego Narodzenia: *Traktor z przyczepką, anioły z ciasta*, „Gazeta Wyborcza”, nr 301, 24.12.2001, s. 5 „Gazety w Krakowie”.
7. Artykuł wspominający prof. Annę Zofię Krygowską, sławę dydaktyki matematyki: *Ciągle iść naprzód*, „Gazeta Wyborcza”, nr 113, 16.05.2002, s. 5 „Gazety w Krakowie”.
8. Reportaż o tragicznych losach żołnierza AK, zabitego w Oświęcimiu i którego żona nadal ma nadzieję na ustalenie prawdy o tym, kim był, zanim znaleziono go jako niemowlę we wsi Makarki: *O spokój ducha Eugenii W.*, „Tygodnik Powszechny”, nr 35, 01.09.2002.

9. Reportaż o kradzieżach internetowych, podszywaniu się pod matki i wykorzystywaniu zdjęć cudzych dzieci na blogach i forach internetowych: *Wirtualny kidnapping*, „Dziennik Polski”, nr 85, 10.04.2006, s. 14.

Trzecia grupa problemów badawczych związana była z moimi studiami doktoranckimi, a przede wszystkim tematyką pracy doktorskiej; dotyczyła głównie **teorii wychowania, aksjologii i jej relacji z edukacją** oraz społecznych aspektów edukacji.

Szczególną rolę w kształtowaniu tych zainteresowań odegrał promotor mojej rozprawy doktorskiej – prof. zw. dr hab. Stanisław Palka, który hołdując zasadzie pełnej integracji teorii pedagogicznej z praktyką szkolną, podkreślał ich wzajemne oddziaływanie. Zaznaczał, że „Pedagogika jest nauką empiryczną, samodzielną, (...) Jest jednocześnie nauką teoretyczną i praktyczną”⁴. Zasadę tę stosowałam badając wartości kształcenia we współczesnej szkole w ramach doktoratu. Na bazie analizy teoretycznej szerokiej literatury pedagogicznej, psychologicznej, socjologicznej, filozoficznej, dokonałam klasyfikacji wartości ważnych w edukacji szkolnej i sformułowałam ich definicje. Jako podstawę klasyfikacji przyjąłm cztery filary J. Delorsa, z którymi związałam kolejne grupy wartości ważnych w edukacji dzieci i młodzieży. W części empirycznej rozprawy doktorskiej przedstawiłam m. in. wyniki badań opinii nauczycieli i uczniów gimnazjów na temat występowania i stopnia kształtowania wartości na lekcjach. Zastosowanie grup równoległych okazało się bardzo interesujące ze względu na uzyskane wyniki. Publikacje z omawianego obszaru, to:

1. Recenzja monografii: *Aksjologiczne Podstawy Edukacji* K. Denka, K. Przyszczypowskiego i R. Urbańskiego-Korża, „Hejnał Oświatowy” 2002, nr 1, s. 11-15.
2. Artykuł: *Rola i miejsce mediów w edukacji kulturalnej młodzieży*, „Hejnał Oświatowy” 2004, nr 2, s. 7-8.
3. Artykuł: *Wychowawcze wartości kształcenia a programy nauczania*, „Hejnał Oświatowy” 2005, nr 3, s. 2-4.
4. Artykuł: *Edukacja aksjologiczna jako antidotum na problemy świata a bariery w pracy nauczyciela*, [W:] *Matematika 2. Matematika jako prostředí pro rozvoj osobnosti žaka prymární školy*, Facultas Pedagogica, Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 46-50.
5. Recenzja monografii: *Wychowanie i pedagogika w dobie przemian kulturowych* W. Brezinki, Wydawnictwo WAM, Kraków 2005, tłum. Jerzego Kochanowicza SJ, „Hejnał Oświatowy” 2006, nr 3, s. 31-32.

Podsumowując, przed doktoratem opublikowałam 12 pozycji: 7 artykułów naukowych, **3** współautorskie publikacje naukowo-metodyczne, **2** recenzje książek

⁴ S. Palka: *Pedagogika w stanie tworzenia. Kontynuacje*, Kraków 2003, Wydawnictwo UJ, s. 14.

pedagogicznych oraz około **150** tekstów o tematyce lokalnej i społecznej w codziennej lub tygodniowej prasie.

5.2 Prace wykonane po uzyskaniu stopnia doktora – omówienie i dane bibliograficzne przykładowych publikacji naukowych

Mój dorobek po doktoracie zawiera łącznie 43 pozycje:

- 3 monografie autorskie,
- 1 monografię pod redakcją (współautorstwo),
- 32 artykułów naukowych,
- 4 podręczniki szkolne (współautorsko),
- 3 sprawozdania/relacje (w tym jedno współautorskie).

Klamrą spinającą mój dorobek przed i po uzyskaniu doktoratu były wartości. Naturalnym przedłużeniem problematyki aksjologicznej, którą wcześniej rozwijałam głównie w odniesieniu do szkoły, stało się wychowanie w rodzinie i kształtowanie kultury pedagogicznej, a w szczególności przygotowanie rodziców do rozwijania pożądanych wartości u dzieci i młodzieży. Te kwestie stanowiły główne obszary badań po doktoracie. Wyniki analiz teoretycznych i badań empirycznych przedstawiłam w dwóch monografiach, które wymieniłam jako osiągnięcie do ubiegania się o habilitację, natomiast pozostałe publikacje oscylują tematycznie wokół następujących czterech zagadnień, kontynuowanych lub w pewnym stopniu nowych:

- a. Wartości kształcenia realizowane w środowisku szkolnym,**
- b. Bezpieczeństwo jako wartość realizowana w procesie edukacji,**
- c. Kształcenie zintegrowane na etapie wczesnoszkolnym,**
- d. Wychowanie dzieci i kultura pedagogiczna rodziców w kontekście społeczeństwa informacyjnego.**

Poniżej omawiam krótko mój dorobek po doktoracie pod kątem wymienionych obszarów badawczych, wszystkie wskazane pozycje są mojego wyłącznego autorstwa.

5.2a. Wartości kształcenia realizowane w środowisku szkolnym

W tematyce poświęconej wartościom kształcenia kontynuowałam koncepcje rozwijane wcześniej w Instytucie Pedagogiki UJ pod kierunkiem prof. zw. dra hab. S. Palki. Problem ten

rozwijałam - bardziej szczegółowo lub w innym kontekście niż w rozprawie doktorskiej - w tekstach, będących wynikiem badań własnych lub statutowych z lat 2008-2013 na UP w Krakowie albo w związku z przygotowaniem referatów i artykułów na konferencje. Opracowałam też na podstawie pracy doktorskiej **monografię pt. *Wartości kształcenia we współczesnej szkole*** (Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków, 2010, ss. 242), którą omówię na początku, by następnie przejść do artykułów z tej grupy tematycznej.

W książce pogłębiłam podstawy teoretyczne wykorzystując uwagi Recenzentów, przeprowadziłam analizę treści artykułów prasowych oraz gimnazjalnych programów nauczania, dokonałam syntezy rozdziału metodologicznego, opisałam badania przeprowadzone za pomocą kwestionariusza ankiet rezygnując z pogłębionych analiz statystycznych z rozprawy. Omówiłam wyniki badań związanych z wartościami eksponowanymi w teorii, w oczekiwaniach społecznych (analiza treści 444 artykułów prasowych) i w założeniach programowych (analiza 14 gimnazjalnych programów kształcenia oraz 10 podstaw programowych), zestawiając je z tymi, jakie realizuje się w praktyce edukacyjnej w opinii 170 nauczycieli i 713 uczniów gimnazjów. Głównym celem była tu więc diagnoza, stanowiąca podstawę ustalenia wskazówek, dzięki którym realizacja wartości kształcenia (obejmujących w mojej autorskiej liście kategorie poznawczo-intelektualne, moralno-społeczne, twórcze, estetyczne, zdrowotne i ekologiczne) w edukacji mogłaby stać się bardziej efektywna.

Z problematyką wartości kształcenia związanych jest kilkanaście artykułów i referatów mojego autorstwa, poświęconych specyficznie konkretnych wartości i ich miejsca w kształceniu i wychowaniu, analizie rzeczywistości edukacyjnej po reformie z 1999 roku, pozytywnym i negatywnym uwarunkowaniom ich realizacji, jak również roli rodziców w tym względzie. W części z nich przedstawiam w sposób syntetyczny najważniejsze wyniki moich badań, konkluzje i postulaty dla praktyki, aby móc podzielić się nimi z innymi pedagogami, także zagranicznymi (jeden z tekstów jest w języku angielskim). Poniżej wymieniam **przykładowe artykuły** z omawianego obszaru:

1. Bereźnicka M., *Twórczość jako wartość we współczesnej szkole*, [W:] *Odkrywanie – wyjaśnianie rzeczywistości. Perspektywa artystyczna i edukacyjna*. Pod red. K. Krasoń, M. Łaczyk. Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek, Katowice 2009, s. 56-66, ISBN 978-83-60743-20-1.

2. Bereźnicka M., *Wartości moralno-społeczne we współczesnej edukacji*, [W:] *Wczesna edukacja dziecka – perspektywy i zagrożenia*. Pod red. S. Włoch. Wydawnictwo UO, Opole 2009, s. 317-330.
3. Bereźnicka M., *Znaczenie nadawane wartościom kształcenia w praktyce edukacyjnej*, Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych, Wyd. Oddziału PAN, Kraków, tom LXII, 2009, s. 156-180.
4. Bereźnicka M., *Praktyka edukacyjna w polskiej zreformowanej szkole, ze szczególnym uwzględnieniem gimnazjum*, Roczniki Ludowego Towarzystwa Naukowo-Kulturalnego, Oddział w Krakowie, nr 9, 2009, s. 49-65.
5. Bereźnicka M., *Miejsce i rola wartości w pedagogice*, [W:] *Pedagogika ogólna a teoria i praktyka dydaktyczna*. Pod red. M. Myszkowskiej-Litwy. Wyd.UJ, Kraków 2011, s. 41-54.
6. Bereźnicka M., *Wartości kształcenia szkolnego a rola rodziców*, [W:] *Wartość i dobro rodziny*, red. J. Jęczeń, M. Stepulak, Wyd. KUL, Lublin 2011, s. 443-454.
7. Bereźnicka M., *Educational values in contemporary school*, [W:] *Evropské Pedagogické Fórum 2012, Pedagogicko-psychologické aspekty výuky, ročník II, Magnanimitas, Hradec Králové, Česká republika 2012*, s. 154-163.
8. Bereźnicka M., *Wartości kształcenia w teorii, praktyce i oczekiwaniach społecznych*, [W:] *Wartości w teorii i praktyce edukacyjnej*, red. I. Adamek, Z. Szarota, E. Żmijewska, Wyd. Naukowe UP, Kraków 2013, s. 197-216.

5.2b. Bezpieczeństwo jako wartość realizowana w procesie edukacji

Zainteresowanie **bezpieczeństwem** w edukacji było naturalną konsekwencją przynależności do interdyscyplinarnego Instytutu Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, prof. dr hab. Z. Kwiasowskiego i znalezienia w nim swojego miejsca, jako pedagoga. Połączenie problematyki wychowawczej we współczesnej szkole z wartością kluczową dla badań prowadzonych w ramach Instytutu zaowocowało kilkoma artykułami, w których analizuję pojęcia *bezpieczeństwo* i *poczucie bezpieczeństwa*, uzasadniam wagę nowego przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa, podkreślam również rolę rodziców i nauczycieli w rozwijaniu poczucia bezpieczeństwa u wychowanków oraz w uświadamianiu zagrożeń, także tych związanych z użytkowaniem Internetu (wnioski na podstawie badań własnych). Kolejne teksty, również nawiązujące do badań własnych, dotyczą różnych aspektów zagadnienia agresji uczniów wobec nauczycieli, przejawiającej się w ich postawach i zachowaniach; przybliżam niektóre źródła tego problemu, omawiam głośne przykłady takich sytuacji, zaczerpnięte z mediów, jak również cytaty moich respondentów (studentów pedagogiki) i przekonuję o konieczności przygotowania nauczycieli na trudne sytuacje związane z

niewłaściwymi postawami i zachowaniami uczniów, poprzez poszerzenie takiej edukacji w trakcie studiów pedagogicznych, jak i szkolenia nauczycieli już pracujących. **Przykłady artykułów** nawiązujących do przedstawionej tematyki:

1. Bereźnicka M., *Poczucie bezpieczeństwa jako wartość we współczesnej szkole*, [W:] *Edukacja dla bezpieczeństwa wobec wyzwań współczesności*, red. Z. Kwiasowski i K. Cenda-Miedzińska, Wyd. Nauk. UP, Kraków 2012, s. 109-120.
2. Bereźnicka M., *Współczesna rodzina a zagrożenia w Sieci*, [W:] *Zagrożone człowieczeństwo. Zagrożenia w obszarze rodziny, dzieciństwa i okresu dorastania*, red. K. Białobrzaska, C. Kurkowski, Impuls, Kraków 2012, s. 123-139.
3. Bereźnicka M., *Zagrożenia internetowe w świadomości młodzieży*, Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych PAN, tom LXV, PAN i UP w Krakowie, Kraków 2012, s. 49-67.
4. Bereźnicka M., *Agresja i inne niewłaściwe zachowania uczniów wobec nauczycieli*, [W:] *Sociální pedagogika ve službě člověku a společnosti*, red. S. Neslušanová, I. Emmerová, E. Jarosz, Institut mezioborových studií, Brno 2015, s. 84-95.
5. Bereźnicka M., *Problem agresji uczniów wobec nauczycieli w mediach i wypowiedziach studentów pedagogiki*, *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia de Securitate et Educatione Civili V*, Wydawnictwo Naukowe UP, Kraków 2016, s. 3-19.
6. Bereźnicka M., *The need for training teachers to work with difficult students*, [W:] *Evropské Pedagogické Fórum 2015, Přínosy, výzvy, očekávání, ročník V. Magnanimitas*, Hradec Králové, Česká republika 2015, s. 329-338.

5.2c. Kształcenie zintegrowane na etapie wczesnoszkolnym

Kontynuacja treści z zakresu **kształcenia zintegrowanego** to owoc dalszej współpracy z prof. zw. dr hab. H. Siwek. Doświadczenia związane z tą koncepcją wykorzystałam w **monografii pod redakcją**: *System integralny w edukacji dziecka. Konteksty i konsekwencje zmian*, red. H. Siwek i M. Bereźnicka, WSP TWP, Warszawa 2011, ss. 368, (udział - 50%). Książka jest pokłosiem konferencji zorganizowanej przez Zakład Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Przedszkolnej w WSP TWP w Katowicach, 27-28 IX 2010, pt. *10 lat kształcenia zintegrowanego w Polsce*. We Wstępie do książki pisałyśmy: „Mimo niedoceniań przez MEN prac badawczych prowadzonych na uczelniach, zakłady pedagogiki wczesnoszkolnej kontynuują badania nad rozwojem i kompetencjami dzieci i publikują je w licznych monografiach. Do tego zbioru dołącza również ta książka, która porusza bardzo ważne i aktualne problemy związane z realizacją reformy z 1999 roku i jej modyfikacją (a może zaniechaniem) od roku 2009”. Monografia zawiera prace 38 autorów z 15 uczelni - 13

polskich i 2 czeskich. Obejmuje sześć rozdziałów, które łączą tematykę teoretyczną z zastosowaniami teorii w praktyce, poświęconych następującym problemom: realizacja założeń systemu integralnego we współczesnej szkole; wpływ domu rodzinnego na edukację wczesnoszkolną; realizacja treści polonistycznych w systemie integralnego kształcenia; możliwość integracji matematyki z innymi przedmiotami; miejsce treści artystycznych; trudności występujące w edukacji wczesnoszkolnej.

W tematykę nauczania zintegrowanego wpisuje się również **artykuł**: Bereźnicka M., *Rola i funkcje rodziny a edukacja wczesnoszkolna*, [W:] *System integralny w edukacji dziecka. Konteksty i konsekwencje zmian*, red. H. Siwek i M. Bereźnicka, WSP TWP, Warszawa 2011, s. 81-93. Przedstawiam w nim wyniki analizy treści pięciu obowiązujących podręczników wydanych przez WSiP dla klasy I. Wynika z niej, iż od najmłodszych lat wprowadza się dzieci w tematykę rodziny, uwzględniając współczesne jej postrzeganie oraz przeobrażenia, i nawiązując zarówno do wartości i wychowania mającego miejsce w ich aktualnej rodzinie, jak i do ról rodzicielskich, jakie będą pełnili w przyszłości.

5.2d. Wychowanie dzieci i kultura pedagogiczna rodziców w kontekście społeczeństwa informacyjnego

W odniesieniu do tej problematyki podkreślić należy nieoceniony wpływ recenzentów wspomnianych wyżej monografii mojego autorstwa – prof. zw. dr hab. J. Brągiel, prof. zw. dra hab. S. Palki oraz prof. dr hab. T. Wilk. Ich życzliwe i konstruktywne uwagi w znaczącym stopniu przyczyniły się do ostatecznego kształtu obu publikacji, jak również były bodźcem przy podejmowaniu podobnych zagadnień w kolejnych artykułach. W rozwoju moich zainteresowań i inspiracji naukowych ważną rolę pełniły też międzynarodowe konferencje naukowe, zwłaszcza z zakresu pedagogiki społecznej czy pedagogiki rodziny. Udział w nich był stymulujący intelektualnie i poznawczo, umożliwił mi podzielenie się własnymi badaniami i zweryfikowanie koncepcji w gronie pedagogów z różnych uczelni, a przede wszystkim uczestniczenie w wykładach znakomitych specjalistów w swoich dziedzinach.

W omawianej grupie tematycznej poszerzam lub rozwijam niektóre zagadnienia podjęte w cyklu monografii, wskazanym jako osiągnięcie naukowe. Podejmuję tu zagadnienia takie, jak style i metody wychowania, trudności wychowawcze, poziom i źródła wiedzy rodziców, potrzeby i oczekiwania związane z pedagogizacją, w tym konieczność ścisłej współpracy na linii szkoła - dom. Przytaczam również wyniki badań własnych, zrealizowanych na potrzeby poniższych artykułów, np. związanych z podstawowym narzędziem w społeczeństwie

informacyjnym, jakim jest Internet; z rolą mediów w kształtowaniu kultury pedagogicznej rodziców (także miejsca forów parentingowych w tym procesie) czy z przedmiotem „wychowanie do życia w rodzinie”. Część artykułów napisałam w języku angielskim, z myślą o upowszechnieniu wyników moich badań.

1. Bereźnicka M., *Pedagogical culture of parents considered in aspect of methods of raising children*, [W:] Evropské Pedagogické Fórum 2013, Aktuální požadavky pedagogiky a psychologie, ročník III, Hradec Králové, Česká republika, 2013, s. 237-247.
2. Bereźnicka M., *Portret polskiego internauty a student online*, Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia de Securitate et Educatione Civili III, red. T. J. Biedroń, Z. Kwiasowski, Wydawnictwo Naukowe UP Kraków 2013, s. 56-69.
3. Bereźnicka M., *Modern Educational Problems in Raising a Child and Pedagogical Culture of Parents*, [W:] *Sociální pedagogika v kontextu životních etap člověka*, red. M. Bargel jr., E. Janigová, E. Jarosz, M. Jůzl, Institut mezioborových studií Brno, Brno 2013, s. 110-119.
4. Bereźnicka M., *Współczesny obraz rodziny a wychowanie do życia w rodzinie przez szkołę*, w: *Changing the World. Social, Cultural and Political Pedagogies in Civic Education*, red. Champion M. i in., Pedagogical University of Cracow i in., Kraków – Viana do Castelo – Braga 2013, s. 147-164.
5. Bereźnicka M., *Wychowanie do życia w rodzinie – opinie i postulaty byłych uczniów*, Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis, Studia de Securitate et Educatione Civili IV, red. T. J. Biedroń, Z. Kwiasowski, Wydawnictwo Naukowe UP Kraków 2014, s. 14-33.
6. Bereźnicka M., *Fora internetowe jako źródło kultury pedagogicznej współczesnych rodziców*, w: *Kultura informacyjna w ujęciu interdyscyplinarnym. Teoria i praktyka*, red. H. Batorowska, Z. Kwiasowski, UP im. KEN w Krakowie, 2016, s. 274-284.
7. Bereźnicka M., *The Sources of Knowledge About Parenting and the Reasons of its Lack at the Birth of the First Child*, „Chowanna”, 1/2016 (w druku, poświadczony przez Redakcję).
8. Bereźnicka M., *Współpraca szkoły i domu kluczowym warunkiem pedagogizacji rodziców*, „Wychowanie na co dzień”, 2016 (w druku, poświadczony przez Redakcję).
9. Bereźnicka M., *Zjawisko migracji i wielokulturowości a integracyjna rola szkoły*, [W:] „Sociální pedagogika 2016. Budoucnost Evropy - řešení sociálně kulturních problémů”, Institut mezioborových studií, Brno 2016, (w druku, poświadczony przez Redakcję).

Kierunki dalszych badań. Ponieważ kształtowanie kultury pedagogicznej społeczeństwa, a zwłaszcza rodziców, ma doniosłe znaczenie we współczesnym świecie, konieczne jest opracowanie szczegółowych projektów skierowanych dla grup rodziców dzieci przedszkolnych oraz dzieci i młodzieży szkolnej, na różnych etapach edukacji. Należy

przeprowadzić staranną analizę potrzeb związanych z pożądanymi wartościami i postawami oraz form i metod ich świadomego kształtowania i realizowania przez rodziców w procesie wychowania. Użyteczna byłaby też diagnoza form pedagogizacji, już istniejących w różnych środowiskach lokalnych, aby wskazać ich mocne i słabe strony, z korzyścią dla dalszej praktyki w tym zakresie. Planuję analizować ich efekty stosując głównie metody jakościowe. Zamierzam także rozpropagować to zagadnienie w skali ogólnopolskiej i światowej, opracowując publikacje naukowe z wynikami badań i przykładami rozwiązań efektywnych i dobrze ocenianych przez odbiorców. Wierzę, że omawiana problematyka wymaga długofalowych, zespołowych, pogłębionych badań rozwijających jej poszczególne komponenty i aspekty. Dlatego chciałabym nawiązać bliższą współpracę z przedstawicielami pedagogiki rodziny w kraju i za granicą, aby w jak najwyższym stopniu przyczynić się do upowszechnienia przekonania o konieczności i potrzebie kształcenia się do roli rodzica.

Sumaryczny wskaźnik mojej aktywności publikacyjnej po doktoracie wynosi 170 punktów, część (10) artykułów nie było punktowanych. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela:

RODZAJ PUBLIKACJI	LICZBA PUNKTÓW
Autorstwo monografii naukowej w języku polskim	60
Autorstwo rozdziału w monografii naukowej w języku angielskim	25
Autorstwo rozdziału w monografii naukowej w języku polskim	64
Redakcja naukowa monografii naukowej wieloautorskiej w języku polskim	4
Autorstwo artykułów w czasopismach punktowanych w części B	17
OGÓLEM	170*

*Punkty obliczono uwzględniając dwa artykuły, które są po recenzjach, w druku.

Pełne zestawienie tych i innych danych zawiera załącznik pt. ***Wykaz opublikowanych po doktoracie prac naukowych lub twórczych prac zawodowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki.***

